

KOVÁCS GÁBOR

LÉPCSŐK

PERSZEPOLISZBAN

versek

Kovács Gábor

LÉPCSŐK PERSZEPOLISZBAN

Litera-Túra
Művészeti kiadó

Litera-Túra Művészeti Kiadó

Felelős kiadó: Márkus László

Szerkesztette: Kovács Gábor

Lektorálta: Hajnal Éva

Borítófotó: Kovács Gábor,

Borítóterv: Kovács Gábor,

A szerző portréja: Nagy Erzsébet

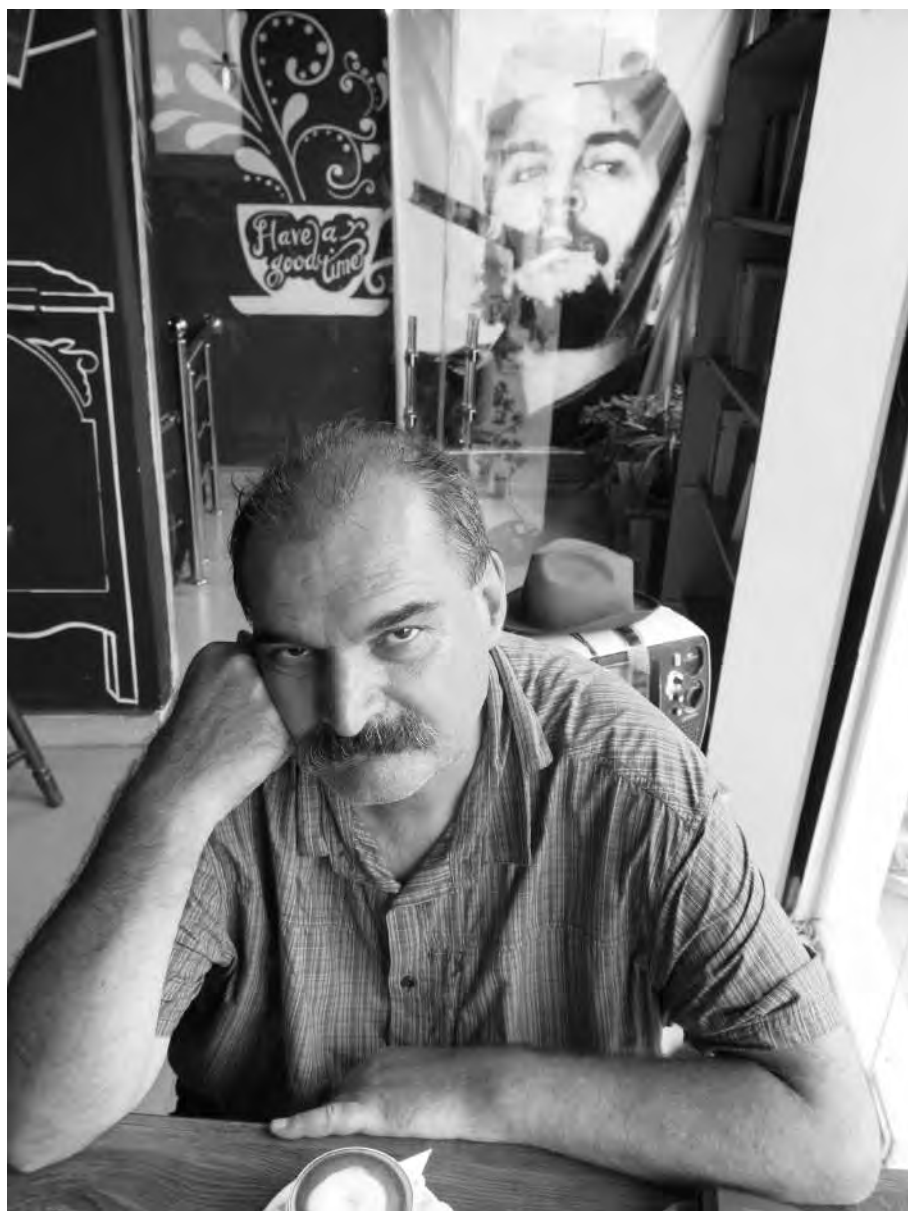
ISBN 978-615-00-5487-2

Nyomtatás: Innovariant nyomdaipari Kft, Algyő

Ügyvezető: Drágán György

Nyilvántartási szám. 032 / 2019 /- LTKM

© Kovács Gábor, 2019

Kovács Gábor
Cafe Negative, Rasht, Irán

az erények összessége:
 ősvíz,
 lélekvíz,
 oroszlánember,
 józan ész,
 feljárás
 egyik világból
 a másikba,
 az elveszett szó
 bevallása
 egészen
 mélyen
 a dolgok
 középpontjáig

Frida Khalo
csodálom önarcképeidet,
akár egy bennszülött,
ösztönösen is lényeg-ismerő vagy,
távolba révedő tekintettel
virágot tűzöl a hajadba
és pisztolyt hordasz az inged alatt,
vezéred az egyetlen csillag,
fogaid közt virágzó ág van;
tőr és keserűség helyett
az eleven meggyőződés
fehér virágai

a nyár dobozokban van
kirakva az utcára, az ég
tükréből kinőnek a
fénykardok, egyik a
másik után,
a nagy melegben
jeget és szíverősítőt
kíván az ember;
nem tudja, vagy nem is
akarja tudni, hogy miként
megy mások sora, hogy
milyen soványak is a vakító
napsugarak

párában áll a hegy,
a házak között,
alig hallható sóhajjal,
várják az esőt a fák,
a tiszta szavak - tévedésektől
menten - útra kelnek
a levegőben,
csak én vagyok
nehéz és faragatlan,
akár egy sziklakő,
ahogy idelent
fekszem a fűben

föllobogás,
Szaturnusz,
Hold,
Nap
és kivilágosodás
minden időkben
tágítsátok ki
idegvezetékeimet

általában az emberek
valakivé akarnak válni,
név, rang és szerep nélkül
úgy érzik magukat,
mintha hiányban szenvednének,
de, ha belegondolunk;
mindenki valaki,
akit partra vetett az élet,
és mindenki többet ér,
mint amennyit egy “hivatalos” valaki elérhet,
az embernek nem kell
hagyományhűnek lennie,
hogy örökölje a mindenséget,
ezért aki irigy, mind néma,
köd ereszkedik szemére,
elbukott,
mielőtt föleszmélt volna

a legszebb gyógyulás,
amikor az ember
kigyógyulhat önmagából,
most már
gond nélkül túljutok én is
az elme határain,
csak a lépcsőkre
kell gondolnom,
lépcsők Perszepoliszban,
ilyenkor, bármilyen furcsa,
eltűnik az egóm,
az úgynevezett személyiségem,
mert kijutottam és kijutok
végre a szabad térbe,
a kozmikus mezőbe,
az elme börtönéből
a szellem oszlopcsarnokába,
itt azonos önmagával minden, és
egyben tagadása minden másnak

a magnetikus álom
elkezdődött,
melyben a halál
tetszés szerint gyógyítható,
számításba kell
vennünk
az emberi szabadságot,
még akkor is,
ha naponta
halunk meg
és szültünk újra,
ma van a szerelem-operáció
napja, az öltözék azúrkék,
a dísz fehér,
s az operátor mellén
réztalizmán
jelzi
a világosságot

mindenkinek
megvan a maga
csendje, én
a csendemben vagyok,
te a csendedben vagy,
felaprítjuk
a félelmeket,
a vöröstölgy,
a nyár, a füge
és a gránátalmaág
mind a csend része,
a csendben
tudjuk, hogy
minek van súlya,
értelme,
s hogy miben van
az örület ragálya

árnyékos árnyékba
lépni nagy kitüntetés,
egy leírás szerint
a Paradicsomban
van egy fa, amelynek
árnyékában a lovas
száz évig is mehet,
akkor sem éri el a végét,
ez az út nyilvánvalóan
nem a térben ér véget,
ha ettől zavarba jönnél,
elragadna az örvény,
s elbuknád a legfőbb próbát,
így hát nem tudsz
mást tenni, meg kell próbálnod,
lesütött tekintettel,
nézés nélkül, látni...

homlokán a Nap
jelével jött az angyal
éreztem, hogy általa
minden mélység
a magasba árad,
mert ismeri az élet
belső és külső
tükröződéseit,
gondolatai, mint
a fénylő csillagok
egyik szférából
szabadon
a másikba szálltak,
s akkor, e kivételes
pillanatban
a víz és a fekete festék
elnyelték
látósugaraim

nézz körül,
mert az elmúlásról beszélnek
a nedves kövek
és a földből kiásott gyökerek,
róla beszélnek a csillagok
és beszél hozzánk
magabiztosan
a széndarab,
szellemekké nőnek
a rókanagyságú emlősök
és délibábbbá válnak mind
a magas hegyek

talán nem túlzás,
hogy bárki kérdőre vonható
őszintesége felől,
főként azért, mert
az ember képmutató
és homállyal teli
a szíve,
képes mindenfélét
feltételezni ... másokról
és engedni a csábításnak

ha valami szépet látok,
eszembe jut:
"nézd meg jól
és menj tovább", vagy
ahogy Kálnoky László mondja,
"nem kell se bordélyház,
se kízókamra;
azt akarom, Remény,
hogy hagyj magamra"

„a költő ma nem lehet olyan, mint a költő”,
mondja Gregory Corso,
szerintem ez minden korban igaz,
ez az alap,
az ember ne kívül legyen az,
aminek belül kell lennie,
ha fordítva történik, hiába minden,
nem lehet az, aki szabad,
a szavak csak szavak

akár a delfinhátak,
szürkék
és simogatóak
a fák
délutáni
árnyékai,
a szökőkút vize
ömlik, árad
a kőlapokon

ami komolyan tudja
kritizálni
az embert,
az nem a vallás
de nem is valamiféle műalkotás,
ami komolyan tudja kritizálni
az embert,
az csak
a nem tudni, honnan jött
szó,
az elkülönülés nélküli
belátás,
verssé változtatva:
csak a
meztelen tudatosság

a szépség
szappanbuborék,
hamar
kipukkad,
hacsak nincsen
köldökzsínórja,
“olyan vagyok,
mint a kútban nyíló
barack virága”
– írja Li Taj Po

az érzés a legpontosabb
valami, ami a világon létezik,
éppen ezért
kifejezéséhez a tudat
közöjére és
vonalzójára van szükség

utálod a verseket?
igazad van,
nem tehetünk
önnön versutálatunkról,
valami a múltban megszakadt,
a lélek nem ismeri
többé a szó varázserejét,
mely eredendően
tisztá
és bolygókat, belső
naprendszereket igazgat

ismerhetsz
jól számos
filozófust,
betéve tudhatod az összes
létező Szentírást,
sőt,
a költészet színe-javát,
de mit érsz vele, ha elszállva és elbűvölve
nem a jelen pillanatban élsz,
és nincs, szemed a
téged megszólító
világra,
mely nem volt és nem lesz,
csak sugárzik
megnyerően
a tündöklő
mostban

ha kész a nagy terv,
és be van
a test gépezetébe
programozva,
jöhet a kemény és nagy
igazságok
földarabolása,
jöhet az egész világ
a legalázatosabbán
sajnálkozva,
mert nincs lélek, aki
az agyagnépet,
a Gólemek sokaságát,
zord elhatározásában
megakadályozza

április van, az év negyedik hónapja,
lassan kezd fölpezsdülni az élet,
a rügyek, akár a gladiátorok
megindulnak a szabadság felé,
nem kérdezik merre és hogyan,
csak kirobbannak a térbe,
mint a vakmerő harcosok,
akár a halál közepébe

történelemlecke;
az ember túlél,
tologatja templomait,
tudja, hogy bármennyire
is gonosz,
megmarad valamiképp
sejtjeiben a víz íze,
a virágok illata,
megmarad a forradalom
csírája, lehetősége
fekete, tűzvész utáni
fejében

a tiszta forrás
nem a népművészet,
hanem: a pont,
vagy éppen,
a pontot
megelőző
valami:
a meg-se-született,
saját gyökerű
szellemisség,
a haláltalan
halhatatlanság

egy fej, két kéz
és két szem,
leltározom,
ami nem leltározható,
városom,
országom
és horoszkópom
én fölötti
önmagamtól kapom

szeretem olvasni a Korán
durva gyapjúfonálhoz hasonlatos,
egyszerű szavait,
reggelente gondosan leborotválom
serkenő szakállamat,
nincs új szerelem bennem,
csak az egyetlen egy,
megyek fölfelé a hegyen,
– lesz, ami lesz!

a Cafe Negative
fönt az emeleti helységben
működött,
upstairs, lépcsőn föl,
ahogy a kiírás mutatta,
nyitvatartás:
détől éjfélig,
igen, ez egy rendes
kávéházban vagy
teázóban elvárható,
szóval itt
egy kávé
százezer riálba került,
ez körülbelül
tíz liter ásványvíz
árának felel meg,
a falakon Che Guevara,
Chaplin és Marlon Brando
poszterek

landolás Teheránban
a nagy griffmadárral,
jelen esetben
a British Airways BA0152-es
számú járatával,
kilépve a repülőtérről
elfog az életérzés,
mintha újra előttem
lenne a megtestesült
szocializmus,
vagy talán mégse iker
teljesen ez a két világ,
csak töredékekben,
ismerős homlokráncok,
lepusztult járműpark,
összetartó perspektívajelek
a történelem margóján,
fölkavart por és benzinszag
az országutakon,
egyébként minden
távol van innen
és minden közel...
a sivatag csendje
közelít és körbeölel

a bűvös négyzet,
a számok
egysége,
nem más, mint
a felső és alsó
dolgok ereje,
kéznek a kéztől
való érintése,
az üresség mint tér,
hogy a lét betöltse,
vérnek vagy sónak íze,
földgömbhoroszkóp,
lopott templomi gyertya,
a rejtett egyház
fátyollal leborítva,
erős önbizalom
a hallgatás négyszeres
körébe vonva,
mert eljön, ami megvan,
a nullában
fölmagasztosulva

gyümölcs piac,
bazár és szemét,
lánc a boka körül,
házak körvonala
a reggeli fényben,
egész nap a város
forró falai között,
illata van minden
négyzetcentiméternek

egy festmény, egy vers,
ha már be van fejezve,
nem sokat ér,
kikerült a fényből, félig-halott,
minden igazi festő,
fessen akár a szavaival is,
érzi, hogy a képet a néző, a
verset pedig
az olvasó fejezi be,
csak így látni a lényegét minden
irányban, határtalanul

minden tünődés
egyformán
közelebb
visz a részhez:
az örökléthez

álmomban helyből
átugrottam
egy nálam magasabb
kerítést,
tele volt folyékony
színekkel a szám,
embertesttel úsztam a
levegőben
és tudtam, hogy újra az vagyok,
aki ismeri az elhajlás
– a Tao művészetét

hogy micsoda az élet?
– sohasem tudhatod, amíg sötétebb
          színekkel át nem festik sorsodat
          a rendszerváltó gondok,
„mikor nem írok: nem vagyok” – írod,
          fordítsuk meg:
          mikor nem vagyok az, aki írok,
          lehasalnak bennem a csillagok,
          de mindezt, te is tudod...
          a lélekcsendben olybá tűnik a világ,
mint ablaküvegen az elmaszatolt zsírfoltok

éjfél van
nulla óra, nulla perc,
a legszebb idő nélküli idő, a
kezdőpont misztériuma,
az idő élet-halál laboratóriumának
tévedhetetlen semmissége:
00:00

itt a kert; frissesség,
árnyék és menedék, erről szól a
Nagy Kürosz paszargadai kertje,
a kásáni Fín kert,
Sirázban az Eram kert, vagy Iszfahánban
a Negyvenoszlopos palota kertje,
a Csehel szotún,
mert itt a kert, a világmindenség
kicsinyített mása,
közepéhez közeledve,
ahol a "kozmosz" szökőkút áll,
a fák egyre vékonyabbak,
s az ember egyre kevésbé
figyel rájuk, és egyre
kevesbé vágyik körülnézni,
figyelme egyedül a középpont,
a víztükör felé irányul: ez ugyanis
a tudat kertje, a tiszta
belső látás ezüst-tükre

lépcsők
Perszopoliszban,
egy szabadtéri színház
forró székei,
a tüzet
a levegő táplálja,
itt-ott
templomoszlopok,
palotadarabkák
ügyesen
elkülönítve,
a legtöbb
ember csak néz
kötelességszerűen,
romok, orákulumok,
sorsesélyek
és persze a látás vágya,
a régi beavatottak
a domborműveken
szálfatermetű,
aranyhajú hercegek

aludni napközben
művészet
ezt itt mindenki tudja,
mert közel állnak lélekben
a túlvilághoz,
hétköznapi nevén:
a "délutáni sziesztához",
most már
nekem is könnyen megy,
csak becsukom a szemem,
és gondolatban húzok
egy vonalat a földre,
varázsigém így hangzik:
legyen ez az országhatár
az álom és az ébrenlét
között,
amit ezúttal
csak át kell lépnem,
majd visszajövök

az arc mást mond, mint a szavak, hova
helyezed a felbukkanó pillanatot?
érzéseid felülírva, szíved, használaton
kívül, befalazva

tüzek a hegyen,
templom belseje,
sápadt őszi fény,
fémajtó mögött
borítékban az idő,
csak az ember
– aki a hangya,
a pillangó és a kobra
keveréke –
nem tudja,
hogy kiért és miért
kell meghalnia

lassacskán
elpárolognak a tavaink
és elolvadnak korábban
szilárdnak hitt
jéghegyeink,
de mindez nem elég,
mintha szókészletünk is
egyre csak apadozna,
nincs már mindenre
megfelelő kifejezésünk,
eltűnik – mint egy kihalóban
lévő állatfaj – szavakba
bujtatott,
hosszúkás lelkünk

a mi vidékünkről
eltűntek a költők,
mint a ritka énekesmadarak,
sokan azt mondják,
az ember csak beszélő állat,
s ilyen sorsot is érdemel,
de mindez csak hazugság,
létezik és nem szégyellni való
az önvádló én,
mely által bárki tökéletesedhet,
elérhető – és nem csak a mesékben –
a megbékélt lélek

az emberszörny
ha múltjáról elfelejtkezik,
nyomban
öldöklő háborúba kezd,
sötét labirintusban
bolyong és sötét erők
szabnak törvényeket
neki, fejében, mint a bomba,
robban az őrült gondolat,
öl és rombol csupán
a tréfa kedvéért,
mert nem látja a másikban
önmagát:
a leírhatatlant...

csak egyetlen
egyszer buktam ki,
Kashanban,
a sivatagi városban,
a hőmérséklet
50 celsius fok
körül lehetett,
kidülledt szemekkel
hőgutaközeli állapotba
kerültem,
úgy éreztem,
kigyúllad a fejem,
s egész testtel
égni kezdek,
mint Dali festményein
a vándorló zsiráfok

légy könnyű
és mozgékony, akár a buborék,
sodródj a saját irányodba
és szakíts az árral,
hagyd magad mögött
a gyémántbányákat,
a születést akard elkerülni
és ne a halálodat,
semilyen irányba ne neheztelj,
ne hibáztass,
game over! – mondd
a repülő kutyáknak,
ne higgy se a szeretetről, se a gyűlöletről papolóknak,
tedd vagy ne tedd
a szolgák dolga,
a lényeg a nagylelkűség,
minden nap alkalmas,
vagy alkalmassá tehető arra,
amire akarsz,
a zsarnokok mérges gombák,
ne légy senki kedvéért
se más,
se önmagad zsarnoka

a bölcsek szerint az orrodon át
ismerheted meg igazán a világot,
a jázminillat a szellemi ember,
a rózsa a szerelmesek illata

álmomban
a csepp-csepp barlangban
aludtam,
egy tűztemplomban
a kopár hegyek között,
egész éjjel
csepegett a víz
a sziklarepedésekből,
s a tűz kezelője
szájmaszkot viselt,
fehér sapkáján a dísz
egy szárnyas Fravahar
(őrangyal) volt,
ez az alak – erre tisztán
emlékszem – egyszer csak
felém fordult,
és a következőt mondta:
nem baj, hogy vallástalan vagy,
most csak aludj nyugodtan,
reggelre majd minden
kitisztul

nincs szó,
nincs vers
és nincs költészet,
és nincs költő sem,
mert minden dolog
csak átmeneti, azaz
üresség jellegű,
mindez a sivatagban
válík az ember számára
világossá,
csak itt lehet ugyanis
megérteni a szél
és a kiáradó fények
bölcességét

tessék,
itt egy jó kis vers,
mondad talányosan,
kezdjük azzal,
hogy tényleg jó,
és ami fő,
folytathatatlan,
mert nem azt
mondod,
hogy teszem azt
 $7+5=12$,
hanem valami többet
és elemi erejűt,
mint aki igaz arcát
nem rejti el,
számokkal kifejezve
valahogy így:
 $7+1+1+1+1+1=12$

az ég nem hordozza
a madarak, a füst
vagy a vihar nyomát,
a leírt betűk is
szertefoszlanak
egyszer,
akár a folyóba
lépett lovak vagy
elefántok lábnyomai,
mire föl mégis
az emberi hiúság?

a kockacukrot
mindenek előtt
ne dobd
a teáskannába,
csak vedd
fogaid rácsa közé
és szűrd át rajta
a vöröses barna,
forró nedűt,
a lassan olvadó
kandicukor
vagy a mézédés,
omlós datolya
akár nyolc
vagy tizenkét
kockacukorral
is felérhet,
akkor a párás
gőzölgésben
joggal vetődhet
föl bennünk
a következő kérdés,
tea nélkül hogyan
lehetséges
bármit is tudnunk
a világ dolgairól

kora reggel
érkeztünk Tabrizba,
hullafáradtan,
kicsi a világ,
szállásunk ágyán
heverve
töprenkedem ezen,
a Darya Guest Hause
a Kaszpi tengerről
kapta nevét,
belvárosi, tiszta,
nem nagy, de elfogadható
méretű a szobánk,
a recepció
úgy néz ki, mint
Isaac Bashevis Singer
villogó,
szürkéskék szemeivel,
a helyi buszokon
elől a férfiak,
hátról a nők szállnak fel,
kivéve, ha a nő
férfival megy,
mert akkor a nő is lehet elől

vannak pillanatok, amikor
az elég elég lesz, ilyenkor
nincs többé Noé, nincs
többé bárka
és nincs többé bocsánat
senkinek,
ilyenkor az ember
nevetséges lesz,
nincs többé Gilgames,
se Enkidu,
se örök élet füve,
se művészet,
se művészettörténet

jégkockák limonádében,
a megváltók
várakoznak, merevségük,
süketségük annyira
mesterkéltnak látszik...

ha nincs múltad
és nincs jövőd,
nem látni
és érezni személyes sorsodat,
sőt, halandóságodat,
mert vakítóan
csak a jelent bitorlod,
szívemben
meg kell, hogy öljelek

az ember az óceán közepén
érezheti magát,
minden nap,
csak néz maga elé
és nem látja a Tejutat,
mit érdeklí,
hogy ki ugat
valamit
egy sehonnani bolygón,
vagy éppen mellette,
a közvetlen
közelében

távol egymástól
báránfelhők gyülekeznek
az égen, gondolatban köztük
sétálok én is,
a nyári hőség
százfélé repedt bombaként
hullik a városra,
ma sem lesz eső

szieszta idején,
amiről majd még
beszélek, árnyékban
is negyven celsius fok volt,
a dupla ajtajú
házakban
helyet foglalt
a terpeszkedő
meleg,
valahol az úton,
a Jameh mecset
és a zegzugos
piactér között,
mintha csak most lenne,
hirtelen érzékeltem,
hogy arcomra szállt
egy eltévedt imádság,
s akkor beolvasztott,
felszívott magába
a tömör közeggé összeállt
csend és puhaság

rádiumbánya, ilyenek írja le
Majakovszkij a költészetet, ahol
több tonna nyersanyagból
csak néhány gramnyi "lényeg"
a kinyert eredmény – szerinte
ugyanez áll a megtalált
szavakra is –, nem értek
vele egyet, úgy vélem, a
"megtalált szó" kifejezés is csak
egy megnevezés, olyan akár
egy csillag a derengő hajnalban,
vagy egy buborék a folyó felszínén

a mongolok
inváziója
elkerülhetetlen volt,
már a perzsa békemisszió
tagjait is gond nélkül
lekaszabolták,
majd elképesztő
pusztításba fogtak
a negyven évig ittragadó
betolakodók,
könyvtárokat égettek fel,
mecseteket alakítottak át
buddhista szentélyekké,
költői kérdés,
vajon Buddha mikor
adott volna ilyesmire engedélyt?

valahol,
ahol a tűz nem ez a tűz,
a szó nem ez a szó,
lepihen egyszer
a Nap és a Hold,
és még ki tudja,
hány égitest,
lemegy az idő is
a láthatáron
és lassan mindenütt
az időtlenség
frisessége lép elő
a fakó és szürke
égbolt lepedői mögül,
valahol, ahol
kisimúlnak
a hegyek,
ahol a hegy
nem ez a hegy,
és a síkság
sem ez a síkság,
hanem valami egészen más,
valahol,
ahol a dolgok nevei már
nem ezek a nevek
és dolgok sem
ezek a dolgok

itt minden göröngy, apró kavics
és fakó fűszál
éles öntudatra ébreszt:
"csak a papok ruháját föl ne vedd te,
másként válassz..."
– visszhangzik bennem a byroni idézet

Eukleidész
szerint
"a pont
olyan valami,
aminek
nincs része."
– gondoljunk erre,
ha fel akarjuk
ismerni
valódi természetünket,
mert a tudat
tisztá
és nincsenek
megkülönböztető
tulajdonságai,
költőibb
nyelven;
csak haladj a térben,
mindenről megfeledkezve,
fénylőn
a sötétségen át,
a nádvirágok
fehérége
kötöttségek nélkül
tűnik elő...

az író
nem a tollával ír,
hanem egész életével,
Berta Bulcsú a maga
vidéki munkásfejével,
például nagyon jól ír,
pedig ki nem néznéd
belőle, nem tudni,
hogyan csinálja,
szűkszavú vagy inkább
visszafogott,
ugyanakkor mégis laza,
mint Van Goghnak,
neki is áttetsző a stílusa,
mi kell ehhez?
univerzális érdeklődés
minden iránt
és persze
átlátszó lelki egzisztencia,
megőrzött, szabálytalan
alakú szikra
a gyermekkorból
és az őszinteség
gyémántjogara

életünk viszontagságai
nem jóságunknak vagy
gonoszságunknak tulajdoníthatók,
egy jó emberrel is
történhetnek rossz dolgok,
s egy gonoszt is tartósan a kegyeibe
fogadhat a szerencse, a felemelkedés vagy bukás
a dolgok átfogóbb
természetében rejlik,
az emberek olyanok, amilyenek,
erényeik és bűneik
csak hosszabb távon hozzák
meg gyümölcseiket,
s az is kétes, hogy
felismerjük-e egyáltalán
– önmagunkon túllátva – ezeket

a cukor édes,
a bors erős,
a fű zöld,
az ég kék,
csupa badarság
a valóságra,
mikor
egy hajszál
árnyékát figyelve
eszembe jut
a tengerdübörgés

*

Pécs, 2019

UTÓSZÓK LÉPCSŐKHOZ

Bizonyos esszéiben és naplójegyzeteiben a Lépcsők Perszeopoliszban szerzője útiélményeiről számol be: Törökországról és Iránról. Attitűdje és tapasztalatai azonban nem a turistáké, a gépesített nomádoké. Nem is a tudósoké, akik egy törött szegletkőből vagy egy rég semmivé lett vízköpő ép darabkájából azt is ki tudják következtetni, hány ágyasa volt a szultánnak az 1490-es években, s hány eunuch őrizte „az öröm házát”. Szerzőnk inkább kreatív szemlélődő, módszere induktív – megfigyeléseit antropológiai és világtérlemező felismerésekbe sűríti. Jelen verseskötetének sok szövegében hasonló eljárást választ: a sivatag, a rekkenő hőség, a teavás szertartása vagy a címbe szereplő lépcsők csak kellékek egy-egy pillanatnyi érvényű vagy makacsul kitartó igazság megpillantásához és szavakba öntéséhez.

*

Negyven esztendeje, amikor még nem jutott el a mesés Keletre, közeli helyszínek ihlették verssorokba tördelt szellemi felismeréseit. Például egy krakkói kávéház. Később a pécsi lakás erkélye, ahonnan egy trafóház tetejére látni. Most: a rashti Café Negative, a bazár, perzsa kertek. Utóbbiak, legalábbis a Csehel szotún, mikrokozmoszok, miniatűr univerzumok. Ősibbek és egzotikusabbak lettek a helyszínek, mégse érzékelünk jelentős változást a versek világában: annak idején a trafóház teteje is kozmikus térré vált, vagy fogalmazzunk szerényebben, kelet-európai zen-kert lett, egyszemélyes meditációs bázis, sziklák helyett elveszett labdával és madártetemmel. Az érezhető változáshoz a

költőnek kellene „fejlődni” vagy „érnie”, de nála nincs semmi efféle lineáris mozgás. Kovács Gábort inkább a Gottfried Benn-i varázsszó jellemzi pontosan: *Entwicklungsfremdheit*.

*

A címmel ellátott versektől eljutott a cím nélküli költeményekig, melyeknek alaki hasonlósága a tematikus sokféleség mögött egy nagyobb ívű szerkezetet sejtet. „Figuratív” versek dominálnak a kötetben. Hol lombos fáknak, hol míves kelyheknek látjuk őket (valójában a Word által vízszintesen középre igazított szövegekről van szó), termékenyebb azonban, ha minden költeményt lépcsősornak látunk.

*

Az egész viszonylatában: minden költemény egy-egy lépcsőfok csupán. Merre is? Alighanem az egó eltűnése felé. Költőnk már jóval korábbi verseiben is megfogalmazta más szavakkal, de a *Lépcsők Perszepoliszban* lapjain szintén vallja: „az ember kigyógyulhat önmagából”. A perszepoliszi lépcsők felidézése lényeglátáshoz (*kenshō*), spirituális felismeréshez (*satori*) vezet. A Kovács Gábor versvilágával most ismerkedő is azonnal érezheti: metafizikus, vallásos líra ez, még hozzá a heterodox fajtából. Nem egy bizonyos vallás vagy felekezet hittételeit önti verses beszédbe, hanem rövid, alkalmasint elliptikus, eretnek monológokat mond.

*

Ha ez a verseskötet zene lenne, „world music”-nak nevezhetnénk. Amennyiben egyáltalán kategorizálni akarnánk. A költő szavait használva: „durva gyapjúfonálhoz hasonlatos” szövedék volna ez a zene, sűrű textúrájú, mégis hol jókedvű, hol könnyed, hol pedig merészen disszonáns. Máskor atonális vagy minimalista. Olyan hangszerek szólalnának meg benne, mint shenai, zurna, gaita, koto, mbira, shakuhachi, bansuri, caxixi, batá dobok, doussou n’goni, bendir és darbouka. Amikor az előadásnak vége és kitör a taps, a zenészek rövid meghajlás után elhagynák a színpadot, és se fütty, se kurjongatás, se vastaps nem tudná többé visszacsalogatni őket.

*

Kezdetben (a 70-es évek derekától) Kovács Gábor verseket írt. Egyik-másik talán ritmikailag bizonytalan volt, meg-megbicsaklott, de senki sem tagadhatta képviségük vizualitásuk erejét. Ezek a szövegek sajnos kéziratban maradtak. Később rövid értekező prózák csatlakoztak a formálódó műhöz: újságcikkek, interjúk, kiállításmegnyitók, esszék. Volt, hogy a verses anyag hosszabb ideig nem bővült, de aztán a költő mégis visszatalált hozzájuk. A Lépcsők Perszepoliszban szövegeinek jó része átmenetet képez vers és próza, esszéisztikus nyelv, maximák és líra között.

*

Kulturális merítése szokás szerint széles. Sok minden(ki) érdekli. A kötet ilyen szempontból eklektikus, akárcsak régebbi versgyűjteményei. Foglalkoztatja a Tang-kori kínai költészet és az amerikai beatirodalom; a szürrealisták és

Frida Kahlo; a taoizmus és az iszlám díszítőművészet. Stb. A spektrum, persze, ennél is sokkal szélesebb, esetleges, mi mikor köszön vissza a versekből. Idézési technikája konzervatív: az intertextusok feloldottak, nem rejtvények. A művészetekben való tájékozottság azonban sosem maníros és öntetszelgő nála. Li Taj-po vagy Dalí semmivel se hangsúlyosabb élmény a nyár fénykardjainál, a párában álló hegynél, az áprilisi rügyeknél, a mesés Kelet poránál és benzinszagánál, vagy a „sápadt őszi fény”-nél. Kulturális forrásainak, tehát, nem tulajdonít különösebb jelentőséget. Illetve egyetlen forrás kap kiemelt szerepet: a „tisza forrás”. Az erről szóló szöveg botrányos, alighanem sokan vitába szállnának vele. Én nem teszem, inkább teljes egészében közlöm a költeményt, mely érzésem szerint úgy aránylik a kötetkompozícióhoz, akár a szökőkút a perzsa kertekhez:

a tiszta forrás
nem a népművészet,
hanem: a pont,
vagy éppen,
a pontot
megelőző
valami:
a meg-se-született,
saját gyökerű
szellemisség,
a haláltalan
halhatatlanság

Máté J. György

a legszebb gyógyulás,
amikor az ember
kigyógyulhat önmagából,
most már
gond nélkül túljutok én is
az elme határain,
csak a lépcsőkre
kell gondolnom,
lépcsők Perszepoliszban,
ilyenkor, bármilyen furcsa,
eltűnik az egóm,
az úgynevezett személyiségem,
mert kijutottam és kijutok
végre a szabad térbe,
a kozmikus mezőbe,
az elme börtönéből
a szellem oszlopcsarnokába,
itt azonos önmagával minden, és
egyben tagadása minden másnak

Számomra a költészet furcsa műfaj, olyan mintha valamiféle belső, áthatóbb tekintetű szemet adna az embernek. Ennek a szemnek nem a képi érzékletesség a legfontosabb a világból, sokkal inkább a létszituáció egésze. A költészet így segíthet egészben látni azt, ami szétesett vagy végleg elveszett. Ám a belső látás képességét, mivel nincs semmiféle egyenértéke, az ember mintegy áldásként kapja, kiérdemelni ugyanis nem lehet. Amit látunk vele, az időtlenül megmarad, a szavak viszont önmagukban üresek, minden ízükben múltékonyak, olyanok, akár a víz, ami különböző alakú edényekbe töltve felveszi azok alakját, adott esetben ez az edény - amit versnek is nevezhetünk - lehet gömbölyű vagy éppen szögletes, de magának a víznek nincs semmilyen állandó alakja.

A szerző eddig megjelent kötetei:

Egy sas délutánja,
Duplex Kiadó, 1999 (versek)

Az özvegyégetés,
Kelet Kiadó, 2008 (esszéregény)

Napsütötte eretnekségem,
Pro Pannonia, 2015 (esszék)

Dervistánc,
Pro Pannonia, 2016 (versek)

Eljövendő jelen,
Pro Pannonia, 2017 (esszék)